

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Микитенко Наталії Олександрівни

про дисертаційне дослідження

Журавель Наталії Вікторівни

**«Формування професійної компетентності в майбутніх бакалаврів з
англійської філології в закладах вищої освіти Австралії»,**

подане на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

1. Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У дисертаційному дослідженні вирішена актуальна наукова проблема, пов'язана з потребою у підготовці висококваліфікованих фахівців з англійської філології, які на належному рівні володіють професійною компетентністю, а також викликами, що виникають у процесі професійної підготовки таких фахівців в українських ЗВО. В умовах реформування та розвитку української системи вищої освіти з метою приведення її у відповідність вимогам ринку праці надзвичайної актуальності набуває вивчення досвіду провідних країн світу, зокрема – університетів Австралії.

Задля забезпечення відповідності професійної підготовки майбутніх бакалаврів англійської філології викликам сьогодення, навчальним потребам та інтересам здобувачів освіти, Н. В. Журавель окреслила перспективи використання позитивного досвіду університетів Австралії в українському контексті.

Аналіз наукових розвідок з проблеми дослідження, здійснений дисертанткою, свідчить про відсутність досліджень українськими науковцями формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів англійської філології в закладах вищої освіти Австралії як самостійної наукової проблеми в її прямій постановці. Зазначене вище дозволяє стверджувати, що тема дисертаційного дослідження Н. В. Журавель є актуальною і своєчасною.

Про актуальність теми дослідження свідчить її зв'язок з планом проведення наукових досліджень Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Так, дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Тему дисертації затверджено вченою радою університету (протокол № 5 від 21 грудня 2023 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Найбільш істотні наукові результати дослідження полягають у тому, що Н. В. Журавель виявила теоретичні, організаційні, змістові і методичні засади формування професійної компетентності бакалаврів англійської філології у ЗВО Австралії та обґрунтувала шляхи впровадження елементів позитивного австралійського досвіду в систему вищої філологічної освіти України.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Положення дисертаційного дослідження Н. В. Журавель мають належний рівень наукової новизни. Особистий внесок дисертантки у розробку предмету дослідження полягає у тому, що у дисертації вперше в українській педагогічній науці: здійснено порівняльний аналіз особливостей формування професійної компетентності бакалаврів англійської філології в університетах Австралії та України; визначено тенденції модернізації вищої освіти Австралії у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних змін; обґрунтовано концептуальні засади підготовки бакалаврів з англійської філології в університетах Австралії та України; запропоновано шляхи використання елементів позитивного австралійського досвіду в українській системі підготовки майбутніх англійських філологів; уточнено етапи розвитку вищої освіти Австралії, а також дефініції ключових понять дослідження («компетентність», «бакалавр мистецтв» та ін.).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Журавель Н. В., вважаємо достатньо обґрунтованими і вірогідними. Авторкою дисертації чітко окреслено актуальність дослідження, сформульовано його мету, завдання, об'єкт і предмет. Використані теоретичні й емпіричні методи наукового пошуку відповідають поставленій меті та завданням. Чітка постановка проблеми й коректно визначений методологічний апарат дали дисертантці можливість здійснити систематизацію матеріалу, що висвітлює проблему дослідження на основі аналізу 337 джерел, значна частина яких – іноземними мовами.

Достовірність отриманих результатів забезпечується теоретичною обґрунтованістю та об'єктивністю вивчення теоретичних, організаційних, змістових і методичних засад формування професійної компетентності у майбутніх бакалаврів з англійської філології у закладах вищої освіти Австралії та науково-методичним рівнем використання емпіричних методів наукового пошуку (спостереження за освітнім процесом в українських ЗВО, онлайн листування з адміністраторами закладів вищої освіти Австралії, контент аналіз стандартів вищої освіти із спеціальності «Філологія», навчальних планів, освітніх програм підготовки бакалаврів з англійської філології у ЗВО України та Австралії).

Отримані дані підтверджують валідність висновків дисертантки. Наведені у роботі висновки відображають поставлені у дослідженні завдання. Таким чином, можемо стверджувати, що Н. В. Журавель ефективно застосувала науковий апарат, чітко й об'єктивно сформулювала ідеї, положення і висновки дисертації.

Результати дослідження належним чином апробовані на низці міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій й впроваджені у освітній процес чотирьох освітніх закладів, про що представлені відповідні довідки.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційне дослідження Н. В. Журавель «Формування професійної компетентності в майбутніх бакалаврів з англійської філології в закладах вищої освіти Австралії» має теоретичне і практичне значення.

Дисертантка виявила й проаналізувала 26 програм підготовки бакалаврів з англійської філології в австралійських університетах, систематизувала погляди українських і закордонних дослідників щодо проблеми вдосконалення підготовки фахівців з англійської філології та значущості використання результатів компаративних досліджень для поглиблення компетентнісної складової сучасної вищої освіти, ввела до широкого наукового обігу інформацію про законодавчу та правову базу системи вищої освіти Австралії.

Практичне значення отриманих дисертанткою результатів дослідження полягає у виокремленні критеріїв для здійснення порівняльного аналізу формування професійної компетентності бакалаврів англійської філології в університетах Австралії та України, обґрунтуванні рекомендацій щодо використання елементів позитивного австралійського досвіду в системі вищої філологічної освіти України. Практичний потенціал отриманих результатів забезпечується можливістю їх використання у процесі формування навчальних планів та освітніх програм підготовки фахівців з англійської філології, у процесі підготовки лекцій, семінарських та практичних занять з нормативних і вибіркових дисциплін циклів загальної та спеціальної підготовки, у процесі розроблення методичних рекомендацій щодо проходження здобувачами вищої освіти філологічної та педагогічної практик.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційного дослідження як його позитивну характеристику. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Розділи роботи представляють поетапний аналіз проблеми формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів англійської філології в закладах вищої освіти Австралії.

Логіко-структурна побудова наукової роботи чітко відображає траєкторію від постановки цілей до вирішення поставлених завдань. Авторка дослідження досягла його мети, успішно вирішивши поставлені завдання.

Щодо першого завдання дослідження – здійснено аналіз формування професійної компетентності бакалаврів з англійської філології як педагогічної проблеми. Н. В. Журавель доводить, що у підготовці майбутніх філологів домінують компетентнісна, комунікативна та особистісно зорієнтована парадигми. Результати здійсненого авторкою дослідження аналізу дозволяють стверджувати, що формування професійної компетентності є метою і кінцевим результатом підготовки майбутніх філологів в українських ЗВО та австралійських університетах.

Щодо другого завдання – досліджено генезу вищої освіти Австралії, освітнього ступеня «Бакалавр мистецтв» та уточнено статус англійської мови в австралійському суспільстві. Визначено, що в основі австралійської освітньої системи знаходиться британська модель «Оксбридж», яка згодом зазнала значних трансформацій.

Успішно вирішене й третє завдання дослідження – визначено законодавчу базу вищої освіти Австралії та ключові тенденції її розвитку в умовах інтеграційних процесів. Встановлено, що австралійська система вищої освіти регулюється низкою нормативних документів, зокрема Рамкою стандартів вищої освіти (HESF) та Австралійською рамкою кваліфікацій (AQF), які забезпечують високу якість навчання. Дисертантка слушно наголошує, що австралійській системі вищої освіти притаманні такі ключові характеристики як динамічність та адаптивність до сучасних викликів.

У відповідь на четверте завдання виявлено організаційно-змістові, методичні засади та інноваційні технології формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів англійської філології в закладах вищої

освіти Австралії. Авторкою дослідження обгрунтовано, що автономія австралійських університетів забезпечує можливість розроблення навчальних програм, які відповідають потребам ринку праці та індивідуальним освітнім потребам студентів. Такі програми носять міждисциплінарний характер і є гнучкими, що дозволяє розвивати у студентів універсальні компетентності (міжособистісної взаємодії, адаптивності та ін.). Дисертантка аргументовано стверджує, що інтеграція у навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє модернізувати методи навчання, роблячи їх більш ефективними.

Щодо п'ятого завдання – досліджено стан формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з англійської філології у вітчизняних закладах вищої освіти та здійснено порівняльний аналіз української й австралійської систем її формування. Дисертанткою визначено низку організаційно-педагогічних умов формування професійно компетентного бакалавра англійської філології, до яких вона обгрунтовано відносить: створення освітнього середовища, що сприяє самореалізації, розвиток професійних компетентностей викладачів, позитивну мотивацію студентів, активну пізнавальну діяльність і діалогічну взаємодію учасників навчального процесу.

З метою розв'язання шостого завдання окреслено перспективу підвищення якості вітчизняної філологічної підготовки шляхом упровадження елементів позитивного досвіду австралійських університетів. Отримані дисертанткою результати проведеного порівняльного аналізу засвідчили цінність впровадження позитивного досвіду австралійських університетів у підготовку бакалаврів англійської філології в українських ЗВО. Авторка дослідження сформулювала низку рекомендацій щодо вдосконалення галузевого стандарту вищої освіти з філології, розвитку концепції філологічної освіти, практичного вдосконалення освітніх програм, розширення професійних компетентностей майбутніх філологів.

Робота вдало унаочнена 22 таблицями.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Даючи позитивну оцінку наукового та практичного значення отриманих результатів дисертаційного дослідження Н. В. Журавель, вважаємо за необхідне відзначити окремі положення, що спонукають до дискусії й подати певні рекомендації.

1. Наводячи окремі визначення, до прикладу змісту освіти та змісту навчання (с. 115), дисертантка не звертається до праць авторитетних науковців.

2. У підрозділі 1.1 дисертації здійснено аналіз системи вищої освіти України, зокрема навчальних планів з підготовки фахівців-філологів й виокремлено три основні моделі професійної підготовки майбутніх філологів у ЗВО: монодисциплінарну (лінійну), мультидисциплінарну, інтердисциплінарну. Надалі, зокрема у висновках, авторка дослідження асоціює згадані моделі з австралійською системою вищої освіти, проте, на нашу думку, твердження про домінування згаданих моделей в австралійській системі вищої освіти потребує додаткового аналізу і аргументації.

3. Дисертантка слушно визначає особистісно зорієнтований підхід як один із підходів, що становлять методологічну основу підготовки бакалаврів з англійської філології в Австралії і обґрунтовує низку принципів, на яких базується цей підхід, а саме: гуманізму, відкритості, діалогічності, креативності, гуманітарності, вибору, творчості та успіху, довіри і підтримки, самоактуалізації та індивідуальності (с. 102). При цьому, авторці дослідження слід було здійснити аналіз усіх виокремлених нею принципів.

4. Робота лише виграла б, якби дисертантка узагальнила здійснений нею аналіз австралійського досвіду підготовки бакалаврів англійської філології, змодельовавши процес формування професійної компетентності бакалаврів англійської філології в університетах Австралії й запропонувала конкретні оновлення щодо змісту фахової підготовки філологів з урахуванням проаналізованого переліку компетентностей в українських ЗВО.

5. Заслугує схвалення той факт, що дисертантка приділяє значну увагу історичним аспектам становлення і розвитку системи вищої освіти в Австралії, проте аналіз історичної асиміляції українців до англійської мови на австралійському континенті (с. 79-80 дисертації, таблиця 1.2.1) виходить поза межі предмету дослідження, ця інформація може бути поміщена у додатках до дисертації. У додатки варто було перенести й загальну статистичну характеристику Австралії та України (с. 186, табл. 3.2.1).

Висловлені зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом, висока наукова якість дисертаційного дослідження та його позитивна оцінка залишаються незмінними.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях.

Основний зміст роботи висвітлено у 19 публікаціях авторки, з них 7 статей у фахових наукових виданнях України, 2 статті у закордонних виданнях, 10 тез у збірниках матеріалів конференцій.

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

У тексті дисертації відсутній академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація даних.

10. Висновок.

На підставі вивчення дисертації, фахових та інших публікацій дисертантки можемо зробити висновок, що за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів виконана дисертація Журавель Наталії Вікторівни «Формування професійної компетентності в майбутніх бакалаврів з англійської філології в закладах вищої

освіти Австралії», є самостійною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 502 від 19.05.2023), а її авторка – Журавель Наталія Вікторівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Микитенко Н. О.

